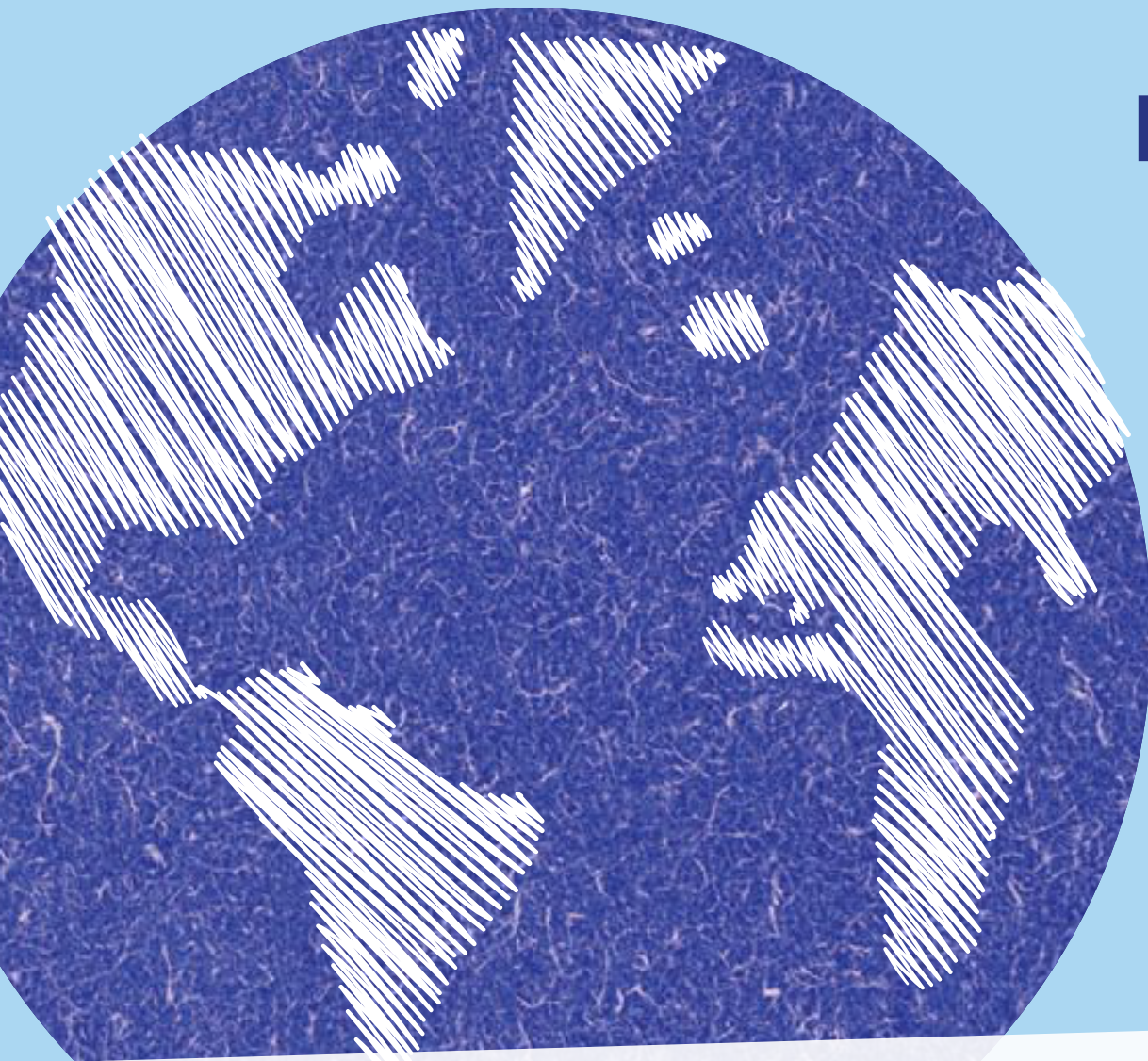

ROK ZA ROKEM KROK ZA KROKEM s LA NGONPEM

PŘÍBĚHY ZE ŠKOL zapojených v projektu
globálního rozvojového vzdělávání La Ngonpo

Editace: Kateřina Sequensová

Jazykové korektury: Lucie Zikmundová

Grafická úprava a sazba: Eva Petruželková

Vydalo Multikulturální centrum Praha, z. s., 2016
www.mkc.cz

ISBN 978-80-87615-21-8

OBSAH

ÚVOD	4
O PROJEKTU LA NGONPO	5
METODICKÝ MANUÁL PRO UČITELE	6
PŘÍBĚHY ZE ŠKOL	11
ÚHEL POHLEDU	28
SLOVO NA ZÁVĚR	32
INFORMAČNÍ ZDROJE A UŽITEČNÉ ODKAZY	34
O NÁS	35

ÚVOD

La Ngonpo je vzdělávací projekt zaměřený na globální rozvojové vzdělávání. Díky stejnojmenné metodice, kterou mohou učitelé používat ve svých hodinách, se jejich žáci seznámí s některými tématy multikulturní a globální výchovy a díky internetovému partnerství se zahraničními školami dostanou možnost porovnat a sdílet své životy a navzájem se ptát na vše, co je zajímavé.

Od vzniku projektu v roce 2010 jím prošly desítky učitelek a učitelů a stovky studentek a studentů. Tato publikace nabízí nahlédnutí do metodiky La Ngonpo a sdílení zkušeností s výukou podle ní. Skrze příběhy šesti vybraných učitelek z českých škol, které jsou nebo byly v projektu zapojeny, se podíváme, co vše v metodice učitelé a žáci naleznou.

Rádi bychom na tomto místě také poděkovali všem českým i zahraničním školám, které se do projektu La Ngonpo zapojily. Vážíme si času, energie a úsilí, které učitelé věnovali motivaci svých žáků a práci na aktuálních, často kontroverzních celospolečenských tématech. Máme radost, že pro mnohé absolventy škol, jež se do projektu zapojily, je při ohlédnutí za jejich studiem jedním z nejsilnějších momentů právě vzpomínka na práci v projektu La Ngonpo.

Kateřina Sequensová
koordinátorka projektu
Multikulturní centrum Praha, z. s.

O PROJEKTU LA NGONPO

Globální rozvojové vzdělávání směřuje k přijetí zodpovědnosti za vytváření světa, kde mají všichni lidé možnost žít důstojný život.

Definice z Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání

La Ngonpo je vzdělávací program, zaměřený na interkulturní a globální rozvojové vzdělávání (GRV). Je určen žákům a studentům ve věku 12–16 let.

Program La Ngonpo vznikl v roce 2010 v rámci mezinárodního projektu a od té doby je jeho know-how šířeno mezi české i zahraniční školy. Jedinečnost tohoto programu tkví především v používání originální metodiky La Ngonpo pro učitele a v možnosti internetového partnerství se školami v zahraničí. V rámci projektu vznikl webový portál www.la-ngonpo.org jako místo setkávání žáků a učitelů ze zapojených partnerských tříd napříč státy.

Díky metodice, kterou mohou učitelé používat ve svých hodinách, se jejich žáci seznámí s některými tématy multikulturní a globální výchovy a díky internetovému partnerství se zahraničními školami dostanou možnost porovnat a sdílet své životy a navzájem se ptát na vše, co je zajímavé.

Původní projekt byl vystavěn na partnerství českých a ladackých škol (Ladakh je horská oblast na severu Indie, hraničí s Čínou, občas nazývaná Malý Tibet). Z Ladakhu se partnerství v roce 2012 rozšířilo do sousedního Nepálu. V roce 2014 jsme skrze partnerskou organizaci ShineBean rozšířili používání metodiky La Ngonpo do dalšího světadílu, do Afriky, konkrétně do Keni. V současné době zvažujeme další rozšíření a oslovení škol v oblasti Balkánského poloostrova: v minulosti jsme spolupracovali s jednou školou z Rumunska, nyní jednáme s několika školami z Bosny a Hercegoviny.

V letech 2010–2012 byl projekt realizován pod názvem „La Ngonpo“ za podpory Evropské komise. Od roku 2012 je projekt realizován díky podpoře České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce (v letech 2012–2014 pod názvem „La Ngonpo II. – Komplexní vzdělávání pedagogů v GRV“, od roku 2015 jako projekt „Vzdělávání pedagogických pracovníků k prevenci stereotypů v GRV“). Od roku 2010 projekt prošel mnohými úpravami, základem však stále zůstává práce s metodickým manuálem La Ngonpo a výuka podle něj na českých i zahraničních školách.

La Ngonpo znamená v ladačtině modrý průsmyk.

Průsmyk jako místo setkávání s lidmi z jiných a dalekých krajů.

Ladakh

METODICKÝ MANUÁL PRO UČITELE

METODICKÝ MANUÁL PRO UČITELE

Metodický manuál byl vytvořen v roce 2010 organizací NaZemi. Podle manuálu mohou učitelé probírat ve výuce témata interkulturního a globálního rozvojového vzdělávání.

Metodika zahrnuje podrobné plány 24 vyučovacích hodin pokrývajících 6 témat (např. krása, voda, migrace). Metodika sleduje průřezová témata podle platných rámcových vzdělávacích programů. Jde především o tato témata: Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchova, ale třeba také Osobnostně-sociální výchova. Metodika je použitelná v různých předmětech (anglický jazyk nebo konverzace, český jazyk, občanská výchova, zeměpis, výtvarná výchova, ale také matematika aj.).

Metodika je vystavěna na metodách kritického myšlení a pracuje s různými technikami interaktivní výuky. Podporuje žáky v kritickém uvažování o jednotlivých tématech a nahlížení na ně z různých úhlů pohledu. Je k dispozici v českém a anglickém jazyce a existuje ve dvou verzích: česko-ladacká (z roku 2010, která využívá v popisu aktivit ladacké reálie) a česko-univerzální (z roku 2012, která je použitelná s jakoukoli partnerskou školou na světě).

Metodika pracuje se šesti tématy/moduly:

- 1. Kruh** (hlavní téma: já, moje identita a vše, co mě obklopuje)
- 2. Hrdina** (hlavní téma: co znamená hrdinství a různé pohledy na to, co je to hrdinství a kdo je hrdina)
- 3. Migrace** (hlavní téma: odkud kam směřujeme a co nás k tomu vede)
- 4. Voda** (hlavní téma: životadárná tekutina a její význam pro náš život, ekologie)
- 5. Krása** (hlavní téma: kdo udává měřítko krásy, co je pro koho krásné)
- 6. Společně** (hlavní téma: jak můžeme společně ovlivňovat dění na této planetě)

STRUKTURA HODIN

Každý modul se skládá ze čtyř hodin, z čehož tři jsou naplánovány na 40 minut a jedna na 80 minut. Hodiny na sebe logicky navazují, ale zároveň každá z nich představuje samostatný uzavřený celek, a proto může být vyučována jiným učitelem. Je možné zařadit hodinu La Ngonpo jednou za týden, čímž se každý modul rozprostře do jednoho měsíce. Tato frekvence zajišťuje dostatek času na výměnu výstupů mezi partnerskými školami a zároveň svou pravidelností posiluje vztah k projektu a k partnerům. Na webu La Ngonpo je k dispozici kalendář, který usnadní naplánování a sladění hodin. Je však možné zvolit i delší frekvenci, například jednou za 14 dní apod. Ze zkušeností zapojených škol vyplývá, že ideální je naplánovat projekt na jeden celý školní rok. Některé závěrečné aktivity lze pak v případě potřeby zařadit na začátku nového školního roku (závěrečná výstava apod.).

Metodika je vystavěna dle principů multikulturní výchovy a globálního rozvojového vzdělávání, a proto v souladu s nimi jsou detailně rozpracovány plány všech hodin. Věříme, že navržené metody umožní vytvořit pro žáky bezpečný prostor a naladí je na společné učení. Každý plán hodiny obsahuje tři základní kroky, které lze definovat následovně:

- 1) Úvodní aktivita** – napomáhá k aktivizaci žáků a ke vzrušení jejich zájmu. Aktivity v úvodní části se většinou zaměřují na žáky, jejich zkušenosti, názory a domněnky.
- 2) Hlavní aktivita** – žáci v této části získávají nové informace – např. o konkrétním tématu, o sobě samotných či o lidech okolo. S informacemi aktivně pracují.
- 3) Závěrečná aktivita** – tato část je nejdůležitější z celé hodiny, a neměla by tudíž být opomenuta. Probíhá zde diskuze o získaných informacích a celková reflexe. Tímto způsobem mohou žáci do „starých“ základů úspěšně zasadit nové informace.

OBSAH JEDNOTLIVÝCH MODULŮ

MODUL 1 Kruh

Hodina	Cíl
1. Naši partneři	Žáci si osvojí nové poznatky o místě partnerské školy. Pojmoují své vnímání daného regionu a možné stereotypy.
2. Kruhy	Žáci pojmenují svou identitu a jedinečnost každého člověka. Uvedou, co nového je spojuje se spolužáky, a vysvětlí, jak mohou sami vytvářet stereotypy.
3. Koláže	Žáci pojmenují, co mají společného se svými spolužáky. Předvídají, jaké zájmy mají žáci z partnerské školy a co je pro ně v životě důležité.
4. Co máme společného?	Žáci porovnají koláže partnerské školy se svými očekáváními. Uvedou, co mají společného s žáky z partnerské školy, a vyhodnotí, co se za poslední měsíc naučili (o sobě, o svých spolužácích a spolužácích z partnerské školy).

MODUL 2 Hrdinové

Hodina	Cíl
1. Moji hrdinové	Žáci popíší, jak vnímají „hrdinu“ a jak se jejich vnímání měnilo během života. Dále vysvětlí, proč lidé obdivují různé hrdiny.
2. Hrdinský příběh	Žáci analyzují hrdinský příběh a vyvodí z něho poučení. Diskutují o tématu hrdinství a zvažují, co vše ovlivňuje to, jak hrdinství chápou.
3. Dobrý nebo špatný?	Žáci vyvodí, že úhel pohledu a kontext ovlivňují, jak nahlížíme na lidi okolo nás. Zvažují, k čemu může vést označování lidí za dobré a špatné. Kriticky přemýšlí o několika „hrdinech“.
4. Mé zásady	Žáci porovnají, čím se různí lidé řídí ve svých životech a činech. Vytvoří svůj vlastní seznam zásad.

MODUL 3 Migrace

Hodina	Cíl
1. Můj region	Žáci uvedou pro ně významná místa regionu a vyznačí je na mapě. Popíší svůj vztah k místu, kde žijí.
2. Abdin	Žáci se vžijí do situace Abdina, íránského uprchlíka v České republice. A formulují domněnky o tom, jak se mohou cítit žadatelé o azyl.
3. Moji sousedé	Žáci uvedou a odvodí důvody, proč lidé v dnešním světě migrují. Vysvětlí souvislosti jejich životů s životy jejich sousedů (imigrantů) a vyhodnotí, jak sami mohou ovlivnit životy imigrantů.
4. Strom migrace	Žáci uvedou základní informace o migraci a pojmenují hlavní migrační proudy ve světě. Definují příčiny a důsledky migrace. Žáci navrhnou možná řešení problému nucené migrace.

MODUL 4 Krása

Hodina	Cíl
1. Umění	Žáci vysvětlí, co je podle nich umění. Zobecní, čím se liší díla, a zdůvodní, proč tomu tak může být. Zváží význam kontextu pro porozumění výtvarným dílům.
2. Naše třída	Žáci uplatní svou vynalézavost k vytvoření díla z neobvyklých materiálů. Uvedou, co se jim na třídě či škole líbí a co by zlepšili. Navrhnou řešení (či plán) na zlepšení.
3. Zkrášlování	Žáci uvedou důvody, proč se lidé na světě zdobí. Vyhodnotí, co se v naší společnosti vnímá jako krásné, a porovnájí, jak se jejich osobní vnímání krásy liší od většinového.
4. Ohňostroj	Žáci porovnájí své a partnerské výstupy z první a druhé hodiny. Analyzují text písně a vysvětlí, jak chápou její význam. Popíší, jaké jsou jejich sny a cíle v životě, a navrhnou, jak je lze naplnit.

MODUL 5 Voda

Hodina	Cíl
1. Virtuální voda	Žáci vysvětlí pojem „virtuální voda“. Porovnájí náročnost na vodu u konkrétních plodin a výrobků a vyhodnotí, jaké dopady to může mít na lidi a na naši planetu.
2. Moře plastu	Žáci navrhnou možná řešení problému plastového odpadu v mořích, a co sami mohou dělat s problémem odpadů. Dále srovnají účinnost navržených řešení na odstranění problému a společně vytvoří Moře plastu.
3. Velká ryba	Žáci vysvětlí podobnosti mezi dvěma konkrétními případy globálních „vodních“ problémů. Naleznou paralely k daným problémům v českém kontextu. Kriticky pracují s textem.
4. Změna	Žáci srovnají své výstupy s výstupy partnerů. Formulují argumenty pro a proti a zaujmou stanovisko. Dále navrhnou, jak sami mohou zlepšit vlastní životy, své okolí nebo svět, a zváží roli jedince ve vytváření budoucnosti.

MODUL 6 Společně

Hodina	Cíl
1. Slon	Žáci odvodí, kdy lze vnímat konflikt jako přínosný a proč. Uvedou příklady, ve kterých se jejich vidění reality lišilo od vidění partnerů, a zdůvodní, proč tomu tak může být. Formulují, co nejdůležitějšího se naučili během projektu.
2. Příprava výstavy I.	Žáci navrhnou koncept výstavy a sestaví „akční plán“. Dále vyberou strategii propagace výstavy. Naplánují slavnostní zahájení výstavy.
3. Příprava výstavy II.	Žáci vyberou své a partnerské výstupy na výstavu a připraví popis jednotlivých výstupů. Dále formulují tři pozitivní charakteristiky nebo případy pozitivního jednání jednoho ze spolužáků.
4. Rozloučení	Dle zvolené varianty:
	<p>A. Žáci vyhodnotí projekt a písemně formulují své pocity a přínosy projektu.</p> <p>B. Žáci zváží průběh příprav výstavy a její realizaci a určí, co se jim povedlo.</p> <p>C. Žáci složí píseň, kterou uzavřou celý projekt.</p>

PŘÍBĚHY ZE ŠKOL

PŘÍBĚHY ZE ŠKOL

V této kapitole vám přinášíme svědectví ze zapojených škol očima šesti učitelek, které projekt La Ngonpo ve škole koordinovaly, nebo stále koordinují. Jedná se o šest příběhů z různých koutů České republiky ze základních škol i víceletých gymnázií. Vybrané školy se projektu věnovaly minimálně dva roky za sebou. Jsou zde však i školy, které na projektu pracují již sedmým rokem. Například Tyršova základní škola v Brně.

PROJEKT LA NGONPO NA KULDOVCE

Když se před sedmi lety na naší škole objevila nabídka spolupracovat na projektu La Ngonpo, ještě jsme netušili, že v dalších letech se u nás projekt usídí natrvalo. Kolega z občanské výchovy mě s projektem seznámil, když jsem ve škole začínala učit, a nadchnul mě nejenom myšlenkou multikulturní spolupráce s cizími zeměmi, ale i jiným přístupem k výuce, propojeností s anglickým jazykem, možností komunikovat s žáky z velmi odlišných kultur. Začala jsem tedy učit podle metodiky a pokračovala úpravou tematického plánu přesně podle modulů v metodice La Ngonpo.

Díky projektu jsem se naučila v hodinách pracovat jiným způsobem, jelikož metodika je zpracována netradičně, hodně se pracuje ve skupinách, diskutuje se a žáci čtou, tedy je zde zařazena i výuka ke čtenářské gramotnosti, což ocení především češtináři.

Osobně mi projekt připadal od začátku velmi zajímavý a pro žáky lákavý hlavně proto, že studentům přináší možnost si přes jednoduše, intuitivně vytvořené webové stránky projektu psát se studenty z cizích zemí, převážně z Indie a Nepálu. Vyzdvihla bych především snadné ovládání webových stránek, díky němuž mohu jako učitel lehce kontrolovat, zda se žáci přihlásili, jaký úkol splnili; dobře se dá dívat i do portfolio žáků na jednotlivé materiály k modulům. Někteří žáci se rozepsali a byli do konverzace s ostatními aktivně zapojeni. Samozřejmě museli psát v anglickém jazyce, což pro mě

znamenal osvěžení anglických slovíček, pro žáky možnost rozšiřování slovní zásoby a osmělení se v anglické konverzaci se studenty z ciziny, jistotu během práce na úkolech. Díky projektu jsem se naučila v hodinách pracovat jiným způsobem, jelikož metodika je zpracována netradičně, hodně se pracuje ve skupinách, diskutuje se a žáci čtou, tedy je zde zařazena i výuka ke čtenářské gramotnosti, což ocení především češtináři. Žáci se učí přemýšlet, spolupracovat s ostatními, dovídají se spoustu zajímavostí, nikoli však pouze opsáním z tabule, nýbrž aktivně, při tvorbě ve skupinách. Žáci jsou každý rok rádi, že poznají jiné děti, jejich myšlení a nazírání na svět. V naší škole není problém práce s počítačem a jinou technikou, proto žáky vždy udiví, že to všude ve světě nemusí být stejné, že ne všichni mají stejné možnosti a zázemí, jako je tomu u nás. Často jsou žáci překvapeni příběhy, s nimiž se v projektu seznámí. Jsem ráda, že je to vede k hlubšímu přemýšlení o životě a o tom, co je skutečně důležité.

Z probíraných témat se mně osobně zdají nejdůležitější témata Hrdina a Migrace. V modulu Hrdina žáci pracují s pojmem hrdinství na hlubší úrovni a jsem vždy nadšená, že před komiksovými a jinými nadpřirozenými superhrdiny zvítězí obyčejní lidé,

DOMNÍVÁM SE – CHCI SE DOZVĚDĚT – DOZVĚDĚL/A JSEM SE

Žáci se zamýšlí nad tím, co vědí o zemi partnerské školy nebo co si představují. Píší domněnky. Nejdříve vyplňují první dva sloupce. Třetí sloupec vyplní až na závěr hodiny, poté, co vše společně sdílí a pracují na dalších úkolech.

D – Domnívám se	CH – Chci se dozvědět	D – Dozvěděl/a jsem se

Metoda „Domnívám se – Chci se dozvědět – Dozvěděl/a jsem se“ je adaptována podle programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Více viz Modul 1 Kruh: Pavlíčková, M., Holcová, M., Hrubanová, K., [La Ngonpo – místo setkávání](#). NaZemi a Multikulturní centrum Praha, z. s., Praha 2012.

kteří někomu pomohli, zachránili život, něco dokázali. Žáci dokážou díky úkolům pochopit důležitost „obyčejnosti“ člověka, která je někdy mnohem důležitější než být bohatý a slavný, protože i obyčejný člověk může být výjimečný v tom, jak se chová k ostatním lidem a pomáhá jim, jak je empatický. V tématu Migrace se žáci dovídají nejenom o negativních aspektech známých již z každodenního zpravodajství, ale i o těžkostech lidí v krizových oblastech, o tom, co všechno musí překonat a zvládnout, pokud se rozhodnou pro emigraci. Postupně se mi daří odbourávat negativní emoce a rozvíjet pochopení vůči jiným etnikům.

Všem zapojeným učitelům bych doporučila dobře se zamyslet nad tím, kde jim projekt z hlediska učiva nejlépe sedí.

V projektu, ať nejsme jen pozitivní, se nám nedařilo aktivně spolupracovat s učiteli z jiných škol, což je jistě škoda. Bohužel jsme nebyli schopni domluvit se na společném kalendáři, tedy jsme nesdíleli stejně materiály a žáci si je nemohli navzájem porovnávat. Podstatným faktem je i to, že máme v Česku, v Indii a dalších zapojených zemích hlavní prázdniny v různých termínech, takže abychom stihli celý projekt, museli jsme vždy začít dříve než žáci v cizině apod. Ale nic to nemění na faktu, že na webových stránkách projektu je možné vidět i materiály z předchozích ročníků, takže se vytvořené materiály daly porovnávat s loňskými, což nebylo na škodu. V projektu se nám dále dle mého dařilo vše splnit. Malou změnu jsme udělali v pojetí závěrečné výstavy, která má být završením celého projektu. Na naší škole vytvořené plakáty a výrobky vystavujeme průběžně na chodbě školy, žáci tedy mají možnost vidět práci na projektu během roku. To vnímám jako pozitivní fakt a myslím si, že je to dobré pro motivaci dalších ročníků zapojovaných do projektu, dále je to jednodušší z hlediska organizace a přípravy velké výstavy. Každou práci okomentují na nástěnce přímo dotyční žáci a ostatní mohou vidět, v jakém modulu a hodině se právě nacházíme, co tvoříme a o čem přemýšlíme.

V projektu se občas setkávám s předsudky ohledně ostatních lidí, jejich vzhledu, náboženství, původu. Toto se nám postupně daří při komunikaci s žáky v hodinách odbourávat. Žáci často spoustu věcí slyší pouze z médií, od spolužáků, z bulváru a nejsou schopni kriticky zhodnotit, zda je informace uvěřitelná, pravdivá, zda není zkreslena. Proto jsem ráda, že projekt žákům otevírá oči a vede je k hlubšímu přemýšlení o zmíněné problematice. Informace, které se v metodice objevují, jsou pro mnohé žáky nové, překvapivé, bořící dosavadní předsudky.

Kdybych měla do projektu vstoupit znovu, asi bych to udělala. Již nyní navyšuji časovou dotaci modulů, které se týkají daného tématu. Pracuji nad rámcem jednotlivých modulů, jelikož si to díky vytvořenému tematickému plánu můžu dovolit. Všem zapojeným učitelům bych doporučila dobře se zamyslet nad tím, kde jim projekt z hlediska učiva nejlépe sedí. Po upravení tematického plánu si mohou dovolit větší volnost a pracovat i na svých individuálních aktivitách. Také se mi líbí, že díky modulu Voda, který u nás vychází zhruba na březen až duben, propojují projekt se Dnem Země a s žáky se zabýváme dalšími ekologickými aktivitami a zapojujeme se do osvěty v ekologii.

Projekt mi umožnil navštívit vzdělávací akce pod záštitou Multikulturního centra v Praze a účastnit se celoročního kurzu Kritické myšlení a globální témata organizace NaZemi, k čemuž mě inspirovala nejen moje aprobece z českého jazyka a občanské výchovy, ale také práce s texty v jiných předmětech, než je český jazyk. Podnětné pro mě bylo setkání s dalšími učiteli z projektu v Praze u kulatého stolu, protože jsme si mohli říct poznatky a sdílet praktické zkušenosti s projektem.

Sám o sobě projekt jistě každého z nás obohatil nejen o nové zkušenosti a znalosti, ale umožnil nám dozvědět se i něco nového jeden o druhém, mohli jsme se lépe

aktivita živé obrazy, Dubový hrdina, Tyršova ZŠ, 2016

poznat, naučit se spolupracovat, tolerovat se, vnímat a respektovat názory ostatních. Na jednotlivých lekcích bych nejvíce pochválila promyšlenost, návaznost témat a logickou posloupnost od poznání sebe sama k poznání ostatních. Jsem ráda, že jsem měla příležitost na projektu spolupracovat.

Lenka Dvořáková, učitelka ZŠ

Lenka Dvořáková

Působí od roku 2011 jako učitelka českého jazyka a občanské výchovy na Tyršově základní škole v Brně. Projektu La Ngonpo se věnuje od školního roku 2011/2012 až do současnosti. Práce na projektu se jí zdá stále zajímavá, žáky baví.

KOMUNIKACE – SPOLUPRÁCE – INDIE – METODIKA

První informace o projektu La Ngonpo se ke mně dostaly v červnu 2011 pouhých pár hodin před uzavřením přihlášek. Neměla jsem tedy moc času na promyšlení podrobností, rozhodnutí bylo spíše intuitivní a na základě doporučení kolegyně, která nemohla řídit projekt kvůli jazykové bariéře. Základní informace obsahovala slova jako komunikace, spolupráce, Indie, metodika a to mě přesvědčilo, že by to nemuselo být špatné. Nutno přiznat, že jsem tehdy absolutně netušila, do jakých rozměrů projekt naroste, kolik energie a úsilí do toho vložím a kolik zkušeností, poznatků a příležitostí získám. Některé chvíle byly natolik perné, že jsem si říkala, do čeho jsem se to nechala navézt. Nicméně nikdy jsem v tom nebyla sama, podporovali mě kolegyně, žáci i vedení školy, bez jejich pozitivního přístupu by to nešlo. Dodnes nelituji, že jsem přijela na třídní výlet o tři hodiny později, abych se mohla zúčastnit úvodního školení.

Ze školení jsem přijela absolutně nadšená, myšlenka mě nadchla. Pro mě osobně byl klíčovým momentem okamžik, kdy na školení mluvil kolega David, který se tou dobou připravoval na odlet do Indie, kde měl s projektem seznamovat indické žáky. Tenkrát mi do hlavy vložil semínko myšlenky, že bych snad jednou také mohla odletět do Indie. Přesně o rok později jsem se na odlet skutečně připravovala, se stejným cílem jako David, který mimochodem letěl podruhé. Už na zmiňovaném třídním výletě jsme s kolegyní Marcelou (která původně měla projekt řídit) promýšlely průběh celého projektu ve školním roce 2011/2012. Dohodly jsme se, že zapojíme její třídu, která se nám zdála pro projekt vhodnější

než moje třída. Ještě na konci školního roku jsme měly utvořený tým a zhruba rozdělené kompetence. Já měla na starosti komunikaci s koordinátory, třídou a týmem, předávání výstupů a hodiny La Ngonpa v angličtině. Marcela, jako třídní učitelka, řídila hodiny OSV a českého jazyka a kolegyně Petra měla na starosti dotahování výstupů v hodinách pracovního vyučování a v globální výchově. Bez jejich pomoci a schopností by projekt nebyl tak úspěšný. Celkově nás zaujalo naprosto nevšední pojetí projektu, něco takového na naší škole ještě nikdo nerealizoval. Ačkoli se během roku vynořovaly komplikace různého druhu, byly jsme schopny vytěžit z projektu a nadšení žáků maximum. Zlatým hřebem byla výstava na konci školního roku a následná návštěva indických učitelů na ZŠ Úvaly. Vedení školy a ostatní učitelé nám dávali najevo, jak jsou pyšní, že jsme něco takového zrealizovaly a posunuly jsme školu opět kousek dál. Osobně mě velice těšilo, že kolegové oceňovali i moji dobrovolnickou aktivitu, a dodnes mě oslovují s žádostí o ukázkou fotek, povídání o Indii, interaktivních hodin pro žáky apod. Velmi mě těší, že si žáci, kteří mají již po maturitě, či letos maturují, na projekt pamatují a ještě dnes ho vnímají jako něco výjimečného. Uvědomovali si a uvědomují si stále, že měli možnost zažít něco jiného než ostatní třídy (osobně jsem během uplynulých čtyř let mluvila téměř s polovinou žáků).

Velmi mě těší, že si žáci, kteří mají již po maturitě, či letos maturují, na projekt pamatují a ještě dnes ho vnímají jako něco výjimečného.

Projekt jsme realizovali ještě další školní rok 2012/13 se zapojením dvou devátých tříd, ale objektivně mohu říci, že motivace i nadšení žáků byly mnohem menší, což se odrazilo i na výsledcích. Při zpětném pohledu vidím, že i moje nadšení poněkud vyprchalo, paradoxně po návštěvě některých indických spřátelených škol. Měla jsem pocit, že některé komplikace, hlavně internetového spojení, jsou neřešitelné a indická strana je poněkud laxní. Ačkoli jsem se snažila řízení projektu nabídnout a předat ostatním kolegům angličtinářům, v dalším roce jsme již v projektu nepokračovali. Co se týče časové vytíženosti v projektu, koordinace aktivit byla poměrně náročná. Při realizaci v běžných předmětech byla potřeba velká dávka flexibility, ostražitosti a neustálé kontroly nad věcmi proběhnuvšími, probíhajícími a teprve naplánovanými. Z mého pohledu by bylo ideální mít vyhrazen samostatný předmět, například globální výchovu, přičemž ŠVP (školní vzdělávací program) by vycházel z projektu. Nemám představu, zda by to bylo plně realizovatelné. Internetová komunikace s indickými školami se ukázala jako krásná myšlenka, nicméně technické problémy provázely

celý projekt. Chyběla mi záložní varianta, náhradní řešení jsme vymýšleli za pochodu, například když další hodina začínala reflexí výstupů z druhé strany. V dalším roce jsme v případě chybějících výstupů pracovali se staršími fotkami z předchozího průběhu projektu. Žáci byli trochu zklamaní z internetové nekomunikace, docházelo jim až postupně, že indické děti nemají tak snadný přístup k internetu, a dlouho jim trvalo pochopit, že netráví hodiny a hodiny na počítačích, převážně na Facebooku. Snažili jsme se to vykompenzovat psanými dopisy, poslali jsme asi dva společně. Pokud bych projekt realizovala znovu, ještě před realizací bych trvala na termínech a sankcích za nedodržení, vím, jak těžké je se s Indem dohodnout na přesném termínu, přesto si myslím, že podmínky by měly být navrženy pro obě strany tak, aby je mohli dodržovat a dodržovali všichni. Původní myšlenka je skvělá, ale mentalita lidí z Evropy a z Indie je prostě odlišná, což se projevovalo na všech úrovních spolupráce (časová flexibilita, snaha o dokončení úkolu, rychlost řešení problému, schopnost ovládat techniku, snaha řešit technické problémy apod.).

PRO VAŠI INFORMACI

Na základě zkušeností s nerovnoměrným tempem práce partnerských škol a problematickou komunikací jsme pro zapojené školy zpřístupnili databázi všech výstupů, které se za dobu trvání na webu shromáždily. Databáze je automaticky přístupná zapojeným učitelům, studenti získávají přístup, pokud jim ho učitel umožní. Mohou tak bez problému pracovat s využitím dříve nahraných výstupů, i když aktuální partnerská škola zrovna není aktivní, nebo má přetrvávající potíže s připojením k internetu.

Myslím, že během celého projektu jsme laťku nadšení a motivace měli všichni dohromady velmi vysoko. Plánování a realizace jednotlivých lekcí šly poměrně hladce, sběr výstupů byl pak časově náročnější. Největším úskalím se ukázala samotná interakce, konkrétně získávání výstupů z indické strany. Vzhledem k tomu, že jsem během pobytu v Indii na vlastní oči viděla technické zázemí partnerské školy, v dalším roce jsem byla více tolerantní. Když se ukázalo, že některé výstupy není možné sdílet, projekt se zdál být jednostranný. Vůbec se nenaplnilo očekávání plynulé internetové komunikace přes webové stránky, protože indické děti z Mulbekhu měly velice omezený přístup. I přesto jsme byly s kolegyněmi překvapeny, kolik úsilí žáci věnovali jednotlivým lekcím. Projekt je postaven na metodách kritického myšlení, které jsou

Projekt je postaven na metodách kritického myšlení, které jsou efektivní a pro děti zajímavé. Velkým přínosem pro žáky byla možnost vyzkoušet si kreativní učení.

efektivní a pro děti zajímavé. Velkým přínosem pro žáky byla možnost vyzkoušet si kreativní učení. Po dvouleté zkušenosti musím říci, že zásadní je také výběr správné třídy. V prvním roce realizace projektu bylo zapojeno cca 20 dětí, z čehož asi 5 přistupovalo k projektu vlažně. V následujícím roce byl poměr ve stejné početné třídě opačný. Na práci v projektu se tato skutečnost odrazila a nemám pocit, že ze strany učitelů by míra zaujatosti a motivace byla menší nebo jiná.

PĚTILÍSTEK

Žáci se zamýšlí nad vlastním chápáním pojmu „hrdina“.

- _____ zde si všichni doplní slovo: hrdina (téma)
- _____ 2 přídavná jména, která vyjadřují: Jaký je hrdina? (např. „silný“)
- _____ 3 slovesa: Co hrdina dělá? (např. „zachraňuje“)
- _____ věta se 4 slovy o hrdinovi
- _____ 1 poslední slovo shrnující celý pětilístek

Metoda Pětilístek vychází z programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Více viz Modul 2 Hrdinové: Pavlíčková, M., Holcová, M., Hrubanová, K., [La Ngonpo – místo setkávání](#). NaZemi a Multikulturní centrum Praha, z. s., Praha 2012.

Největším zážitkem, nejen pro zapojené žáky a učitele, ale troufám si říci, že pro celou školu, byla zřejmě návštěva indických učitelů a závěrečná výstava. Učitelé z Indie chodili po chodbách, nahlíželi do tříd, debatovali s vybranými žáky 2. stupně. Před zahájením si žáci ve dvojicích připravili průvodní slovo k výstavě v délce asi dvaceti minut (dvě dvojice v angličtině). Odpoledne, mimo výuku, výstavu instalovali a na

úkor svého vyučování pak prováděli komentované prohlídky po výstavě pro ostatní třídy (celkem 24 tříd). Výstava byla předvedena rodičům, veřejnosti, ostatním žákům a indické návštěvě. Myslím, že v tu chvíli celá 9. B cítila zadostiučinění za celoroční práci a zapoměla na mé popohánění kvůli portfoliím, dirigování u focení, časový stres a některá nesplněná očekávání.

Při vzpomínce na La Ngonpo dodnes dokážu vyjmenovat všech šest modulů z metodiky. Obecně mohu říci, že nejspěšnější byly aktivity, jejichž výstupem byly výtvarné práce nebo výrobky. Z jednotlivých hodin mně osobně utkvěly v hlavě především hodiny Můj hrdina a Zkrášlování (odučila jsem asi třetinu hodin). Reakce žáků byly pozitivní, u některých žáků byl zájem vlažnější, ale během dvou let trvání jsem nezaznamenala jedinou negativní reakci. Velmi si cením toho, že se naplnilo heslo: „Kolik do toho vložíš, minimálně tolik se ti vrátí.“ I přes určité nedostatky se nám podařilo zvládnout kompletně všechny lekce a udržet vysokou kvalitu všech částí, což se, myslím, zdaleka nepodařilo u všech zapojených škol. Bez přehnaného pocitu samochvály mohu prohlásit, že jsme patřili mezi nejlépe pracující školy (názor našeho školního týmu). Spolupracující kolegyně získaly cennou zkušenost s celoročním projektem, kolegyně Marcela na svém novém působišti zapojila svoji školu do podobného projektu.

Momentálně učím na prvním stupni a metodiku mám na poličce jako nápadník aktivit, které přizpůsobuji čtvrtákům.

V projektu La Ngonpo jsme byli zapojeni dva školní roky za sebou. Metodiku jsem využívala i poté v hodinách OSV, globální výchovy, občanské výchovy a stejně tak moji kolegové. Nabídla jsem metodiku i ostatním vyučujícím, kteří vybrané aktivity používali především v hodinách OSV, velmi je zaujaly nápadité metody. Byli jsme pyšní na to, že do druhého vydání metodiky se dostala i jedna naše fotka. Momentálně učím na prvním stupni a metodiku mám na poličce jako nápadník aktivit, které přizpůsobuji čtvrtákům. Úspěšně jsme zvládli aktivity „Má Květina“, „Kdo jsi“, „Co máme společného?“. Dne 16. 11. 2016 proběhl v mé třídě projekt Poznáváme Ladakh v Indii v rámci průřezového tématu multikulturní výchova. Projekt bude probíhat během tří vyučovacích hodin s využitím aktivit z metodiky. Modul „Hrdina“ používám na hodinách angličtiny pro 2. stupeň. Mně osobně projekt ukázal cestu směrem k multikulturní výchově, zúčastnila jsem se několika dalších školení na doporučení Multikulturního centra Praha.

nástěnka La Ngonpo, ZŠ Úvaly, 2012

Pokud bych potkala kolegu, stejného nadšence jako jsem já, projekt La Ngonpo bych mu určitě doporučila.

Byla to pro mě životní zkušenost.

Projekt ovlivnil můj pracovní i osobní život.

Na škole v Úvalech již nepracuji a z pěti kolegů, kteří se mnou spolupracovali, zde zbyli pouze dva. Na projekt bohužel už nikdo nenavázal. Aktivita angličtinářů jdou jiným směrem, především k rozvoji konverzace u žáků a zlepšení jejich komunikačních dovedností v cizím jazyce. Na škole, kde působím nyní, nemáme technické zázemí podle mých představ. Když však píšu tyto řádky, napadla mě myšlenka, zvážit v příštím školním roce otevření kroužku pro druhý stupeň na téma multikulturní výchova. Na druhém stupni učím pouze jednu skupinu angličtinu, práce s většími dětmi mi chybí a možnost pracovat s tématy multikulturní výchovy také. Pokud bych potkala kolegu, stejného nadšence jako jsem já, projekt La Ngonpo bych mu určitě doporučila. Byla to pro mě životní zkušenost. Projekt ovlivnil můj pracovní i osobní život.

Jana Sigmundová, učitelka ZŠ

Jana Sigmundová

V letech 2003–2015 působila jako učitelka anglického jazyka a občanské výchovy na Základní škole Úvaly. Do projektu se zapojila ve školním roce 2011/2012. V souvislosti s projektem La Ngonpo strávila v létě 2012 7 týdnů v Indii v Ladakhu a vyučovala zde hodiny z projektu u indických žáků v několika školách. V projektu La Ngonpo pokračovala i ve školním roce 2012/2013. Nyní pracuje na ZŠ Škvorec na prvním stupni.

ŽÁCI NAŠLI SPOLEČNÝ ZÁJEM

Ráda bych se touto cestou podělila a svoje zkušenosti se zapojením do projektu La Ngonpo na Základní škole Nový Rychnov.

Na začátku je nutné uvést některá fakta o naší škole. ZŠ Nový Rychnov je škola menšího typu s průměrným počtem 120 žáků. Učitelský sbor tvoří jedenáct učitelů a vedení školy je poměrně vstřícné a otevřené k novým projektům.

K projektu La Ngonpo jsem se dostala úplnou náhodou jednoho zimního večera při procházení internetu. Z obrazovky mého počítače na mě vyskočil inzerát Bron-tosaurů v Himálajích, kteří hledali dobrovolníky na letní práci ve školách v indickém Ladakhu. Inzerát mě zaujal, protože jsem jako učitelka s krátkou praxí chtěla získat na vlastní kůži, jaké to je pracovat se žáky kdesi daleko od České republiky.

Proto jsem se rozhodla pro náhradní řešení a nabídla jsem projekt La Ngonpo žákům druhého stupně jako nepovinný kroužek mimo vyučování.

Když mě vybrali jako vhodného účastníka, na společném soustředění všech budoucích dobrovolníků jsme se mohli rozhodnout, jakou činnost budeme v Ladakhu vykonávat. Jedna z nabízených možností byla pracovat v indických školách na podporu projektu

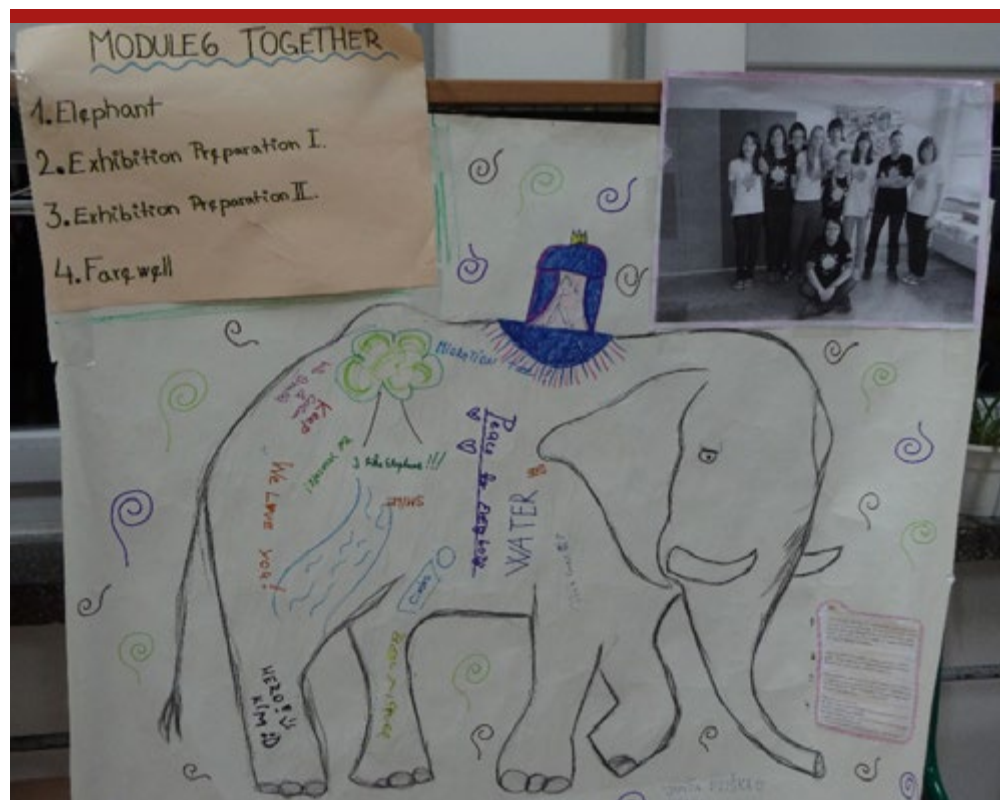
tým La Ngonpo, ZŠ Nový Rychnov, 2013

La Ngonpo. Zaujala mě možnost propojení letní zkušenosti s realitou, která bude následovat po skončení letních prázdnin. V Indii jsem prožila nezapomenutelné dva měsíce léta 2012 a v září téhož roku jsem se rozhodla vyzkoušet fungování projektu s českými žáky. Některé moduly jsme si vyzkoušeli s ladackými dětmi a já byla nesmírně zvědavá, jakým způsobem budou reagovat rychnovské děti. Jelikož jsem vyučující českého jazyka, dějepisu a anglického jazyka, nevěděla jsem zpočátku, jak zakomponovat „nevyzkoušený“ projekt do běžných vyučovacích hodin. Proto jsem se rozhodla pro náhradní řešení a nabídla jsem projekt La Ngonpo žákům druhého stupně jako nepovinný kroužek mimo vyučování. Vypsala jsem přihlašovací formulář pro případné zájemce a ulovila 14 „duší“, které dobrovolně chodily každé pondělí o polední pauze zkoumat záludnosti projektu. Ve školním roce 2012/2013 jsme s mojí skupinou postupně prošli všechny moduly z metodiky, závěrečnou akci jsme

si pošetřili do dalšího školního roku. V tomto roce jsme se poté se stávajícím týmem zaměřili na projekt Světová škola, ke kterému jsme se dostali právě přes La Ngonpo. A protože mám ráda nové výzvy, rozhodla jsem se La Ngonpo vyzkoušet v hodinách angličtiny se svojí třídou ve školním roce 2013/2014.

Osobně shledávám jako největší přínos projektu možnost porovnání životních postojů, rozšíření komunikačních schopností a prosté zamýšlení nad věcmi, které žáci vidí leckdy jen v televizi a znají je pouze povrchně. Z pedagogického hlediska se mi na projektu líbilo, že žáci našli společný zájem, živě diskutovali a neváhali obětovat svůj volný čas ve prospěch projektu.

modul Společně, ZŠ Nový Rychnov, 2013

Pokud bych mohla soudit, co projekt přinesl mým žákům, na prvním místě musím zmínit jiný náhled na svět kolem, na vlastní životy a chování. Nejvíce všechny skupiny bavil modul Hrdinové. Nejméně je oslovil modul Migrace, ač jsme měli v jedné skupině děti, jejichž rodiče přišli do České republiky ze zahraničí, a tudíž měly možnost na mnohé věci se zeptat a poznat je i z přímé životní zkušenosti. Osobně shledávám jako největší přínos projektu možnost porovnání životních postojů, rozšíření komunikačních schopností a prosté zamýšlení nad věcmi, které žáci vidí leckdy jen v televizi a znají je pouze povrchně. Z pedagogického hlediska se mi na projektu líbilo, že žáci našli

spaní ve škole s La Ngonpem, ZŠ Nový Rychnov, 2013

společný zájem, živě diskutovali a neváhali obětovat svůj volný čas ve prospěch projektu. Také mi byly velmi blízké zvolené vzdělávací metody, které jsem ráda a s úspěchem využívala i v jiných vyučovacích hodinách.

Nedařilo se nám úplně dobře využít internetové komunikace na webu LN, ať už to bylo z důvodu nekomunikace indické strany, či pohodlnosti některých českých žáků plnit úkoly doma. Také nejsem moc spokojená s projektem LN v hodinách anglického jazyka. Trvala jsem na tom, že budeme vše probírat anglicky, ale žáci na plnění některých úkolů měli až příliš omezenou slovní zásobu, a proto jim trvaly déle, a stávaly se tak pro ně méně zábavnými. To, jaká se sejde skupina dětí, je hlavní kritérium, na kterém podle mě velmi záleží. V hodinách angličtiny to byla pro žáky povinnost a někteří k ní také tak přistupovali. V dobrovolném kroužku projevovali žáci mnohem větší zapálení pro věc. Pokud budu mít to štěstí se zno-

vu zapojit do projektu, rozhodně se budu snažit o to, abych měla možnost opět otevřít kroužek mimo vyučování.

V každém školním roce, kdy byla naše škola zapojena do projektu La Ngonpo, jsem pro žáky uspořádala speciální spaní ve škole, během kterého jsme plnili úkoly z metodiky, na což tak bylo dostatek času i prostoru. S jednou skupinou jsme se tak například zabývali modulem Voda, který se zaměřuje na problematiku odpadu, a bylo velmi přínosné, že jsme si mohli sednout a pustit na internetu všemožné dokumenty na toto téma a živě diskutovat nad možnými řešeními. Dodnes, když potkám bývalé žáky z této skupiny, na tuto speciální noc s nostalgií vzpomínají.

Ač jsem teď plně pohlacena mateřskými povinnostmi, kdesi vzadu v hlavě už si tajně plánuji návrat do školy, a pokud to bude možné, i opětovné zapojení do projektu La Ngonpo.

Martina Matějů, učitelka ZŠ

indické odpoledne, ZŠ Nový Rychnov, 2013

Martina Matějů

Působí od roku 2010 jako učitelka českého jazyka, dějepisu a občanské výchovy na Základní škole Nový Rychnov, okres Pelhřimov. Skrze projekt La Ngonpo strávila v létě 2012 7 týdnů v Indii v Ladakhu a vyučovala zde hodiny z projektu u indických žáků v několika školách. Projektu La Ngonpo se věnovala od školního roku 2012/2013. Momentálně je na mateřské dovolené.

ALFABOX

Žáci vymýšlí, z jakých různých důvodů lidé migrují po světě. Dané důvody pak zapisují k prvnímu písmenu oněch slov (S jako svatba atd.).

A	B	C	D	E	F
G	H	CH	I	J	K
L	M	N	O	P/Q	R
S	T	U	V/W	X/Y	Z

Metoda Alfabox vychází z programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Více viz Modul 3 Migrace: Pavlíčková, M., Holcová, M., Hrubanová, K., [La Ngonpo – místo setkávání](#). NaZemi a Multikulturní centrum Praha, z. s., Praha 2012.

PRÁCE NA PROJEKTU PŘINÁŠÍ ŽÁKŮM TAKÉ POZNÁNÍ SEBE SAMA

Poprvé se gymnázium zapojilo do projektu La Ngonpo ve školním roce 2013/2014. Tehdejší koordinátorka pro naši školu mě požádala o spolupráci na modulech a hodinách vztahujících se k výtvarné výchově (koláže, strom migrace, naše třída, umění a krása). Zpočátku jsem to vnímala jako skvělou nabídku nových námětů pro výtvarnou práci se žáky. Čím blíže jsem se seznamovala s metodikou projektu, tím více jsem si uvědomovala, do kolika předmětů se práce na projektu promítá.

Žáci se při práci na projektu učí řešit úkoly ve skupinách, což je forma práce ve školní praxi často opomíjená. Projekt se z tohoto důvodu ukázal přínosný i pro mou funkci výchovného poradce. Zařazuji ho záměrně pro žáky 7. třídy osmiletého gymnázia, skupinové práce totiž napomáhají budování vztahů v kolektivu třídy. Je třeba ovšem žáky do skupin rozdělovat tak, aby se pokaždé sešli v jiné sestavě.

Čím blíže jsem se seznamovala s metodikou projektu, tím více jsem si uvědomovala, do kolika předmětů se práce na projektu promítá.

Od počátečního zaujetí „novým“ projektem postupně přistupuji k projektu jako k možnosti diagnostikovat vztahy ve třídě, napomáhat k utváření zdravých vztahů mezi spolužáky a probouzet u nich zájem o dění ve světě, zájem o životní podmínky a potřeby druhých. Žákům přináší práce na projektu jak poznání sebe sama a spolužáků, tak i poznání kultury, životních a přírodních podmínek vrstevníků z jiného světa. Projekt se letos účastní už čtvrtá třída naší školy. Na výstavách projektu mají možnost starší ročníky posoudit a porovnat, jak si v projektu vedli jejich mladší spolužáci a co nového vzniklo, co řešili jinak, lépe, nebo méně zdařile. Velmi záleží na skladbě žáků daného ročníku, na jejich ochotě zapojit se do projektu a na jejich vnímavosti pro realizovaná témata. Tomu potom odpovídá samotný průběh práce, efektivita spolupráce ve skupinách a úroveň výstupů.

Co se týče metodiky La Ngonpo, každé z témat má své opodstatnění a žádné nelze při práci na projektu zcela vynechat. Uvádím proto jeden postřeh, na který žáky na konci hodiny na kolážích upozorňuji. Při porovnávání koláží je vidět rozdílnost ve vnímání českých dětí a dětí z ladackých škol. Koláže našich dětí ukazují hlavně jejich

individuální zájmy (hry, sport, hudba, idoly), zatímco ladacké děti se na kolážích chlubí bohatstvím svého kraje a země (přírodní a architektonické památky).

Co se nedostatků týče, každoročně je největším nepřítelem čas. Všechny moduly včetně uspořádání výstavy se za jediný školní rok z mého pohledu nedají zvládnout. Jednotlivé hodiny si také často vyžádají více času, než je v metodice uvedeno. Bohužel také málo využíváme vzájemné komunikace našich žáků se žáky z partnerských škol přes web projektu a žáci vzhledem k tomu málo použijí angličtinu jako komunikační jazyk. Ojedinele se žáci zapojují do doprovodných aktivit formou domácích úkolů (např. uskutečnit rozhovor s imigrantem).

Co se nám naopak dařilo, je využití některých témat ve výuce mimo projekt. Na základě příběhu o Kimovi v modulu Hrdinové žáci kreslili svou vizi dubového hrdiny a z vý-

studentské složky La Ngonpo, Gymnázium Lipník nad Bečvou, 2016

kreslů hned vznikla nová nástěnka. V hodině českého jazyka žáci popisovali zajímavosti Nepálu na základě fotografií z kalendáře. Příležitostně si pročítáme příběhy českých učitelů, kteří pracovali na projektu přímo s dětmi z Ladakhu. Prezентujeme výstupy žáků a jejich projektové sešity La Ngonpo na výstavách a na Dni otevřených dveří naší školy. Na projektu si cením výchovného a vzdělávacího aspektu. Výběr témat jednotlivých modulů je promyšlený a uspořádání hodin v rámci jednotlivých modulů je logické, od jednodušších motivačních aktivit ke složitějším a časově náročnějším. Z hlediska metodologického je projekt bohatý na různé formy práce žáků, včetně dramatizace. Pokud bych na projektu měla něco měnit, navýšila bych časové dotace na hodiny s praktickými činnostmi. V modulu Migrace bych vzhledem k současné situaci s imigranty provedla aktualizace údajů. Největší boj však svádím s prezentací výstupů našich žáků na webové stránky La Ngonpo.

Výběr témat jednotlivých modulů je promyšlený a uspořádání hodin v rámci jednotlivých modulů je logické, od jednodušších motivačních aktivit ke složitějším a časově náročnějším. Z hlediska metodologického je projekt bohatý na různé formy práce žáků, včetně dramatizace.

DIAMANT

Žáci se zamýšlí nad efektivitou jednotlivých možností, co dělat s plastovým odpadem (plasty spalte, používejte je méně, zakopejte je do země, odmítněte je již v obchodě, použijte je opakovaně atd.). Společně diskutují o řazení nabízených řešení od nejefektivnějšího k nejméně účinnému.

_____ (nejúčinnější řešení)

_____

_____

_____

_____ (nejméně účinné řešení)

Více viz Modul 5 Voda: Pavlíčková, M., Holcová, M., Hrubanová, [La Ngonpo – místo setkávání](#). NaZemi a Multikulturní centrum Praha, z. s., Praha 2012.

Díky projektu jsme s žáky asi před třemi lety navštívili komentovanou výstavu s názvem Šangri-la v Olomouci. Žáci viděli fotografie, videoprojekce a expozice o Nepálu, Indii, Tibetu a Bhútánu. Multikulturní centrum Praha posílá pravidelně nabídky konferencí, seminářů a projektů. Gymnázium získalo nabídku ke spolupráci na projektu Světová škola.

Martina Žižlavská, učitelka gymnázia

Martina Žižlavská

Působí jako výchovná poradkyně a učitelka výtvarné výchovy a českého jazyka na Gymnáziu Lipník nad Bečvou. Projektu La Ngonpo se věnuje od školního roku 2013/2014 až do současnosti. V prvních dvou letech ve spolupráci s dalšími učiteli. Od školního roku 2015/2016 je školní koordinátorkou projektu.

aktivita Strom migrace, Gymnázium Lipník nad Bečvou, 2014

JAK VIDÍM LA NGONPO S Odstupem TŘÍ LET?

La Ngonpo byl nejlépe připravený mezinárodní projekt spolupráce škol, kterého jsem se měla možnost od roku 1989 zúčastnit na půdě multikulturní výchovy, globálního rozvojového vzdělávání a průřezových témat (výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech, výchovy demokratického občana, environmentální výchovy). Je vysoce aktuální vzhledem k současné inkluzi a výuce cizinců na českých školách.

Metodická příručka pro české a indické učitele v anglické verzi byla propracovaná z hlediska moderních metod výuky a na základních a středních školách umožnila prožitkové vzdělávání, diskuze ve skupinové práci, integrované učení CLIL. Tyto metody podporují současné šablony vzdělávání pod Erasmus+.

La Ngonpo byl nejlépe připravený mezinárodní projekt spolupráce škol, kterého jsem se měla možnost od roku 1989 zúčastnit na půdě multikulturní výchovy, globálního rozvojového vzdělávání a průřezových témat (výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech, výchovy demokratického občana, environmentální výchovy).

Multikulturní centrum mi umožnilo k projektu přistoupit kreativně z hlediska vlastních cílů ve výuce angličtiny a IT dovedností žáků na výstupu ze ZŠ Pečky. Brožuru v angličtině a powerpointovou prezentaci o Indii si každý žák sám vypracoval, odnesl na střední školu a byl na ni patřičně pyšný. Žáci si vylepšili prezentační techniky, viz téma mezinárodní konference učitelů angličtiny v Praze v září 2016 (Ideas from the heart of Europe, 9.–10. 9. 2016). Prezentační techniky se dětem hodí při studiu na středních školách i v budoucích profesích.

Doprovodný film o životě nácitiletého studenta v Indii a v Brně OUT OF DREAMS okomentoval dobrovolník pan Benda. Srovnání životních stylů vedlo některé žáky ke změně hodnotového systému (přístupu k vlastní škole, migrantům, rodičům, životnímu prostředí a k tělesně postiženým) – znovu jsme u současné inkluze a šablon nabízených školám.

IT podpora. Nezažila jsem lépe připravený a bezpečnější webový portál pro školy (srovnání mám s eTwinningem a komunikací v Comeniu). Ve školním roce 2012/2013 měla ZŠ Pečky potíže s internetovým připojením a odesláním příspěvků z počítačové učebny na www.la-ngonpo.org. Skoro jako indická strana se signálem v horách. Spolupracující učitelé a zapojení žáci 2. stupně museli pracovat ve volném čase z domova. Výsledek ale stál za námahu.

Nová zkušenost. To je výstup pro žáky i pro mě nejcennější. Spolupráce mezi evropskými státy v posledním projektu Comenia nereagovala na nové výzvy v souvislosti s globálními problémy migrace z asijských a afrických států. Jak začlenit migranty a cizince do základní školy v Pečkách, mi MŠMT v roce 2012/2013 nedokázalo sdělit, podpora výuky češtiny cizinců na školách byla v plenkách. Teprve od září 2016 se zvolna zavádí podpůrná opatření v rámci inkluze, DVPP vyučujících pro vzdělávání cizinců apod.

víkendový pobyt a workshopy v Kaprálově mlýně, ZŠ Pečky, 2013

! Měla jsem velké štěstí na výborné kolegy v Ladakhu (Indie). SECMOL A vedl kolega Chozang Namgyal a Ladakh Public School pan Sonam Wanggdu. Poslali neuvěřitelné množství fotografií. Děti si vyměnily klasické balíky plné dopisů, porovnaly si zájmy i angličtinu. Indickou školu zdobí práce pečeckých žáků a pečeckou školu nástěnka s indickými motivy před jazykovou pracovnou u č. 23. V ČR jsme srovnávali práce na webu se ZŠ Vsetín s panem kolegou Bohuslavem Sedláčkem.

! Po exkurzi a workshopech v Kaprálově mlýně se některé děti začaly vážně zajímat o práci dobrovolníků v rozvojových zemích – lze tu mluvit o profesní orientaci u jednotlivců. Velkou výhodou byl nízký věk přednášejících a velmi dobrá znalost angličtiny, která inspirovala náctileté.

! Zapojení žáci do projektu si v praxi vyzkoušeli etickou elektronickou komunikaci s indickými studenty (Students Forum) – viz etická a multikulturní výchova na školách v ČR. Ateistická výchova v českých rodinách a vztah k náboženství v jiných kulturách – tomu jsme věnovali společně hodně času.

! Veškeré aktivity projektu a práce v angličtině žáky výborně motivovaly v rámci přípravy na složení jazykových zkoušek PET v Praze (psaní a mluvení v jazykové úrovni B1 evropského referenčního rámce). Všichni přihlášení žáci jazykovou zkouškou PET v červnu 2013 prošli.

Potíže v průběhu projektu jsem samozřejmě měla.

! České státní školství je stále více svazované rámcovými vzdělávacími plány a neodbornými zásahy do obsahu vzdělávání (např. hodinová dotace pro anglickou konverzaci v devátém ročníku v ŠVP ZV ZŠ Pečky po zavedení 2. cizího jazyka se snížila).

! La Ngonpo vyžadovalo týmovou spolupráci ve sboru (na projektu se mnou spolupracovali v letech 2012–2013 informatik Mgr. Ponocný, vyučující zeměpisu Mgr. Kačerová a v oblasti vzdělávání v multikulturní výchově dějepisárka Mgr. Píšová). To nestačilo.

! Z hlediska nastavení ŠVP a personálního obsazení pečecké školy jsem v projektu nemohla pokračovat ve školním roce 2013/2014 – chyběl tu nadšený učitel výchovy k občanství, se kterým bych mohla spolupracovat s českou metodikou.

Co bych udělala jinak?

! Školy, které chtějí do tohoto typu projektu vstoupit, by si měly nejprve vytvořit podmínky:

- získat podporu zřizovatele, ředitele, učitelů, rodičů a žáků;
- připravit rozvrh s dostatečnou hodinovou dotací (případně předmětem z volitelných předmětů);
- počítat s velkým množstvím neodpučených hodin během školního roku v plánování v kalendáři;
- počítat s prací ve volném čase bez nároku na odměnu z projektu samotného;
- pokud zapojení žáci základních škol nemají jazykovou úroveň B1, je lepší pracovat s českou verzí metodiky a výstupy zavěšovat na web ve spolupráci s vyučujícím anglického jazyka.

Věra Křížová, učitelka ZŠ

Věra Křížová

Vyučuje anglický jazyk na ZŠ Pečky, okres Kolín, od roku 1991. V projektu La Ngonpo byla zapojena ve školním roce 2012/2013. Následující školní rok uspořádala přes projekt La Ngonpo na škole interaktivní workshopy.

Kulatý stůl učitelů, Praha, 2014

Kulatý stůl učitelů, Praha, 2015

STROM PROBLÉMU

Žáci se komplexněji zaměří na problém migrace, hledají souvislosti.

Kmen:

Do kmene vepište téma celého stromu – „migrace“ (= problém, který budou žáci zkoumat).

Kořeny:

Sem žáci vepíší důvody migrace: Proč lidé migrují?

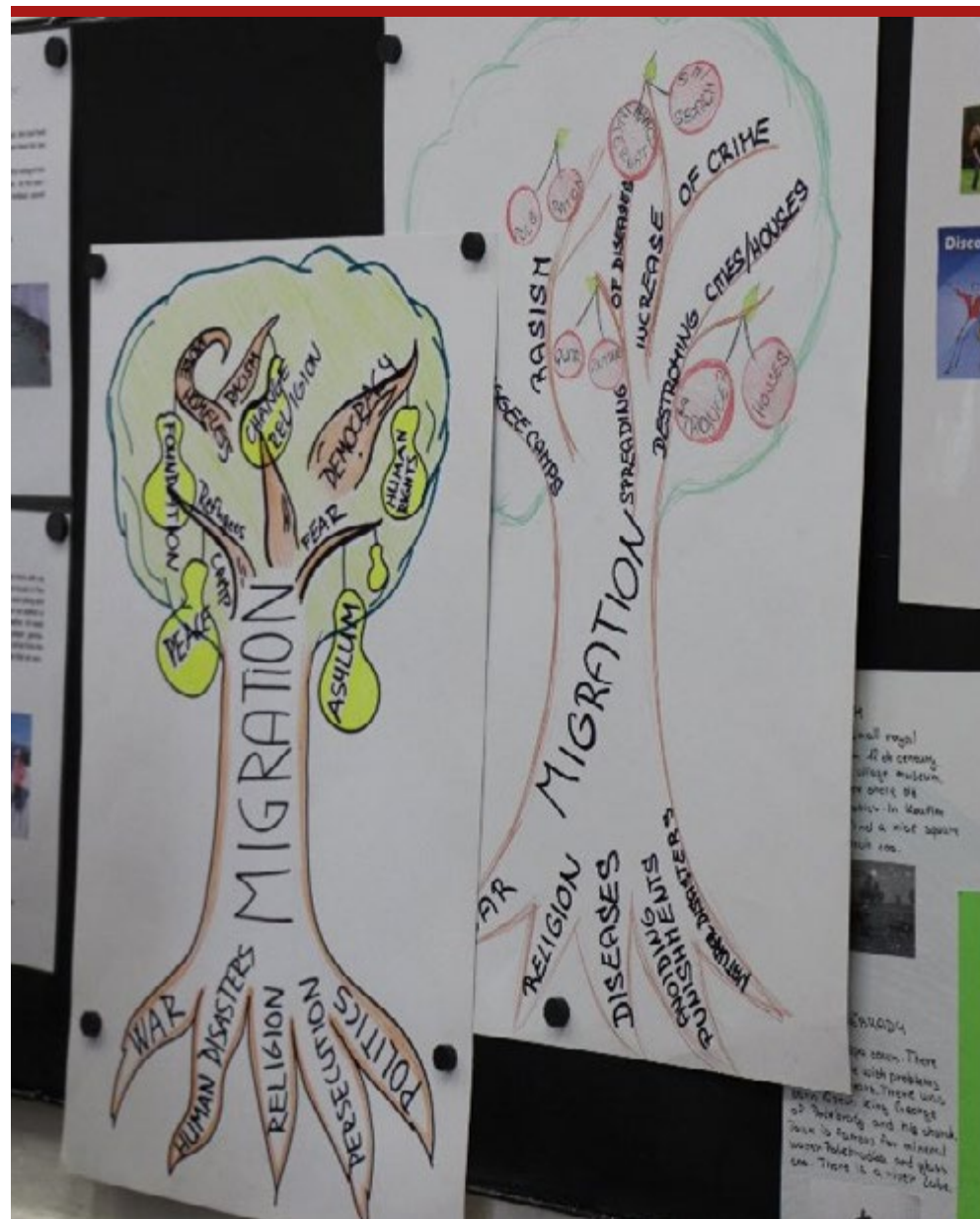
Větve:

Sem žáci dopíší dopady migrace: Co způsobuje migrace? (Mohou být jak pozitivní, tak i negativní.) Může se jednat o dopady např. na samotné migranty, na obyvatele zemí, kam lidé migrují, na stát, na společnost atd. Společně si opět uveďte alespoň dva příklady (např. stres migrantů, či pro nás migrace může představovat možnost potkávat se s lidmi z různých končin světa).

Plody:

Žáci vepíší možná řešení problému – zde problém specifikujte jako „nucenou (nedobrovolnou) migraci“. Zeptejte se jich: K jaké části stromu by se měla řešení vztahovat? Měly by se podle vás řešit dopady či příčiny? Uvedou-li, že dopady (větve), tak se jich zeptejte, zda tím zmizí i problém (čili kmen a kořeny). Otázkami je dovedte k tomu, že ano, je nutné řešit jak dopady, tak příčiny, ale že účinnější je zaměřit se na příčiny nucené migrace. Pokud nevzniknou důvody, proč migrovat, tak odpadne i problém (kmen) a dopady (větve). Nejjednodušší tedy je, aby se jejich řešení vztahovala k příčinám nucené migrace. Povzbudte je, aby co nejvíce využili představivosti a jejich řešení se týkala různých úrovní (např. řešení na světové úrovni, mezinárodní, místní i naší osobní). Společně si uveďte alespoň dvě možná řešení – např. pokud jednou z příčin je konflikt či válka, pak by řešením mohlo být: mírové rozhovory, zrušení zbrojního průmyslu, podíl žen na vládnutí atd.

Více viz Modul 3 Migrace: Pavlíčková, M., Holcová, M., Hrubanová, K., [La Ngonpo – místo setkávání](#). NaZemi a Multikulturní centrum Praha, z. s., Praha 2012.

aktivita Strom migrace, ZŠ Pečky, 2013

DVA ROKY S LA NGONPEM

Do projektu La Ngonpo jsem se zapojila před dvěma lety, krátce po nástupu do nového zaměstnání. S projektem jsem byla zběžně seznámena svou kolegyní, která se realizaci La Ngonpo věnovala několik předešlých let a bohužel byla pracovně natolik vytížena, že se jeho vedení musela vzdát. Přesto toužila, společně s vedením školy, aby se naše třídy nadále projektu účastnily. Nabídla mi, abych po ní vedení převzala. Předala mi metodiku k nastudování a společně jsme se zúčastnily evaluačního hodnocení La Ngonpo v září 2014 v Praze. Těchto několik málo hodin strávených ve společnosti vyučujících z nejrůznějších koutů České republiky mě přesvědčilo o smysluplnosti a užitečnosti projektu. Nadšení a zkušenosti, s jakými jednotliví vedoucí svou účast popisovali a hodnotili, mě inspirovalo a přimělo na nabídku „kývnout“. Fascinovala mě rozmanitost modulů a možnost zakomponovat je do celé řady vyučovaných předmětů. V neposlední řadě to pak byla i možnost komunikovat se školami v Ladakhu, která přispěla k atraktivnosti projektu a upoutala tak mou pozornost. Především vzhledem k faktu, že jsme mezinárodní školou, která se může pyšnit rozmanitým kulturním pozadím jak z řad studentů, tak i učitelů, přišla mi účast v projektu jako jedinečná příležitost prohloubit vzájemné poznání a porozumění.

Fascinovala mě rozmanitost modulů a možnost zakomponovat je do celé řady vyučovaných předmětů.

Jak jsem již zmínila, La Ngonpo se v minulých letech zúčastnila valná většina našich tříd. Jedinou třídou, která se tak pro realizaci projektu nabízela, byli nově příchozí žáci primy. Tento fakt ve mně probudil drobné obavy v souvislosti s některými moduly metodiky. Zatímco moduly jako např. Kruh či Hrdinové se na první pohled jeví jako adekvátní k věkové skupině mých studentů, dost dobře jsem si nedovedla představit, jak nejmladším studentům přiblížit modul Migrace. Téma uprchlické krize, byť tou dobou velice aktuální a médií často probírané, bylo studentům dosti vzdálené a obtížně představitelné. Obávala jsem se, že toto téma bude pro mou skupinu natolik abstraktní, že je nebude vůbec zajímat a bavit. Nakonec jsem však byla příjemně překvapena, protože se nám společně podařilo hodiny věnované migraci velmi dobře pojmut a objasnit. Pro osvětlení dané problematiky jsem se snažila využít nejrůznějších zdrojů, obrazového materiálu či videa zachycující autentická

Tento fakt je pravděpodobně tím, čeho si na projektu cením nejvíce. A to, že podněcuje zvědavost a touhu po poznání nepoznaného, nabádá ke zkoumání a přináší radost z objevování. Jako vedlejší produkt vede studenty k zásadám úspěšné spolupráce, vzájemnému respektu, schopnosti vyjádřit nesouhlas, ale přistoupit na kompromis, uvažovat, nahlížet na věci z různých úhlů a častokrát je nutí přemýšlet o věcech, o kterých dosud nepřemýšleli, neslyšeli, anebo je dosud vnímali zcela jiným způsobem.

svědectví uprchlíků. Díky dobré jazykové vybavenosti našich studentů se nám také otevírala možnost využít materiály v anglickém jazyce. Společně jsme uvažovali nad všemi možnými druhy migrace, dokonce jsme použili i srovnání s říší zvířat, příčiny a následky migrace např. u ptactva. Bylo zajímavé sledovat, jak se s každou další hodinou věnovanou tomuto modulu měnil náhled a prohlubovalo se pochopení. Svým zájmem se studenti posunuli k praktickému myšlení a začali formovat a vyjadřovat své vlastní názory adekvátně svému věku.

Tento fakt je pravděpodobně tím, čeho si na projektu cením nejvíce. A to, že podněcuje zvědavost a touhu po poznání nepoznaného, nabádá ke zkoumání a přináší radost z objevování. Jako vedlejší produkt vede studenty k zásadám úspěšné spolupráce, vzájemnému respektu, schopnosti vyjádřit nesouhlas, ale přistoupit na kompromis, uvažovat, nahlížet na věci z různých úhlů a častokrát je nutí přemýšlet o věcech, o kterých dosud nepřemýšleli, neslyšeli, anebo je dosud vnímali zcela jiným způsobem. Projekt mě natolik zaujal, že jsem se rozhodla pokračovat v něm i ve školním roce 2015/2016, přestože naše nově otevřená prima tehdy čítala pouze tři žáky. Na první pohled by se mohlo zdát, že bude La Ngonpo při tak nízkém počtu nerealizovatelné, ale podařilo se nám vypořádat i s tímto. Velikým přínosem a zpestřením hodin byla spolupráce s mým irským kolegou Rowanem Kilduffem, který jistý čas pobýval v Nepálu. Svými osobními zkušenostmi, zážitky a vyprávěním přiblížil studentům tyto vzdálené kraje a jejich jedinečnou kulturu. Společně jsme tak několikrát zabrousili i mimo předepsané aktivity a seznámili se např. s hudbou typickou pro tyto oblasti. Při některých činnostech jsme si pak tuto hudbu pouštěli jako pozadí. Myslím, že se nám tak podařilo vytvořit nezaměnitelnou atmosféru Dálného východu v centru Ostravy. Jako jedno ze zásadních témat vnímám modul Hrdinové. Zmíněný modul a jeho aktivity vedly studenty k sebereflexi. V jejich věku se tak patrně jednalo o jednu

z prvních zkušeností s kritickým myšlením a vlastním hodnocením. Začali uvažovat nad svou osobností, charakterovými vlastnostmi a nad tím, jak působí na své okolí. Tímto způsobem poznali lépe sebe i své spolužáky. Zhodnotili své schopnosti a nadání. Na těchto základech si pak v projektu rozdělili role a efektivita týmové práce se rázem zlepšila. Pracovali jsme společně na pochopení individuality a jedinečnosti každého člověka, což je přivedlo vlastně zpět k základní myšlence a mottu naší školy: We are all the same, but different.

A PROČ?

Žáci se důkladně zamýšlí nad rolí školy (nebo jiným tématem) a nad tím, co vše nám přináší, co za tématem stojí. Princip spočívá v tom, že se k hlavní otázce vymyslí 2–4 odpovědi, které se přemění na další otázku začínající „proč“. Žáci nemusejí rozvíjet všechny své odpovědi, pouze ty, které je nejvíce zaujmou. Upozorněte je, že v této aktivitě nejsou správné či špatné odpovědi a že je jen na nich, jaké nápady a domněnky do řetězce napíší. Je však důležité brát pořad v potaz téma první otázky a příliš se od něj nevzdalovat.

PROČ je důležité chodit do školy?	Protože chceme být chytrí. PROČ chceme být chytrí?	Protože...	Protože...
	Protože se tam naučíme číst. PROČ je užitečné umět číst?	Protože bychom si nedokázali přečíst noviny. PROČ je důležité číst noviny? Protože...	Protože...
	Protože se tam setkáváme s kamarády. PROČ je důležité potkávat se s kamarády?	Protože si s nimi můžu o všem povídat. PROČ si s nimi můžu o všem povídat?	Protože jim důvěřuji. PROČ jim důvěřuji?

Metoda A proč? (tzv. Why-why-chain), více viz: Pavlíčková, M., [Metodika k filmu Out of Dreams](#), Multikulturní centrum Praha, z. s., Praha 2012.

aktivita živé obrazy, Dubový hrdina, 1st International School of Ostrava, 2016

Pouze drobné zklamání pocítovali studenti z neúčasti našich partnerských zahraničních škol. Nicméně je ani tento fakt neodradil od aktivní a zapálené účasti na projektu. I přes chybějící zpětnou vazbu jsme měli možnost srovnání se staršími příspěvky na webu La Ngonpo, z čehož vyvstávalo obrovské množství dotazů.

S čím se ve své podstatě pojí potíže, se kterou jsme se potýkali během obou let, je časové zvládnání jednotlivých modulů a aktivit. Především pak právě již v několikrát zmíněném modulu Migrace. Jako hlavní důvod vidím na jednu stranu nízký věk studentů, na stranu druhou pak jejich neutuchající zvědavost a originalitu dotazů. Utnout zajímavou výměnu názorů, nebo poskytnout odpovědi na dotazy všemožného druhu bylo často téměř nemožné, anebo časově tak náročné, že jsme překročili daný časový limit.

Navzdory všemu se nám podařilo propracovat se až k úplnému konci projektu a úspěšně jej zavřít výstavou studentských prací nad sklenicí lassi v knihovně naší školy. Jedinou drobnou výtku bych měla k webu La Ngonpo. Studenti se v něm jen těžko orientovali. Dokonce i mně samotné zabralo poměrně dost času, než jsem pochopila a naučila se, jak s webem pracovat. Chybělo nám vodítko, něco, co by nás při potížích navedlo. Jednoduše řečeno podpora uživatele. Nicméně i přesto hodnotím

projekt La Ngonpo nanejvýš kladně a mohu účast v něm případným zájemcům vřele doporučit. Zapojení do projektu pro mě bylo neocenitelnou a naprosto výjimečnou zkušeností v rámci mé začínající učitelské praxe. Nesmírně si cením příležitosti být součástí tohoto geniálního nápadu propojit vzdálené kultury, které i přes obrovskou vzdálenost čelí stejným globálním problémům, životním strastem, ale i radostem.

Přeji La Ngonpo mnoho dalších úspěšných let, tvůrčích nápadů a podporu sponzorů.

Veronika Kulová, učitelka gymnázia.

Veronika Kulová

Od roku 2013 působí jako koordinátorka EAL (English as an additional language) na 1st International School of Ostrava. Projekt převzala po kolegyni ve školním roce 2014/2015 a věnovala se mu po dva roky.

I.N.S.E.R.T.

Žáci se zamýšlí nad tím, co vědí o zemi partnerské školy nebo co si představují. Píší domněnky. Nejdříve vyplňují první dva sloupce. Třetí sloupec vyplní až na závěr hodiny, poté, co vše společně sdílí a pracují na dalších úkolech.

√ („fajfka“)	Informace, kterou už znám.
+ (plus)	Nová informace.
– (minus)	Informace, které nevěřím, nebo se mi na ní něco nezdá.
? (otazník)	Chtěl(a) bych se o tomto dozvědět více.

Metoda I.N.S.E.R.T. vychází z programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Více viz Modul 5 Voda: Pavlíčková, M., Holcová, M., Hrubanová, K., [La Ngonpo – místo setkávání](#). NaZemi a Multikulturní centrum Praha, z. s., Praha 2012.

ÚHEL POHLEDU

LADAKH MĚ UČIL PŘIZPŮSOBOVAT SE

Když jsem poprvé přijela do Mulbekhu jako dobrovolník v roce 2011, situace byla náročná. Všechno probíhalo v „ladakhi style“. Ať už jsem potřebovala pomůcky pro výuku, domluvit se s vyučujícím, zapojit do elektriny notebook nebo psát na flipchart fixem. To, co u nás funguje běžně, bylo v ladacké škole výzvou a úkolem, který zabral čas a chtěl také velkou dávku vynalézavosti, kreativity a trpělivosti. Nefungovala především materiální podpora pro základní výuku. Na druhou stranu jsem se setkala se vstřícností vyučujících, jejich skromností a klidem. Stejně tak jsem se mohla spolehnout na děti, které byly nadšené z každé naší aktivity a hladové po nových informacích a zážitcích.

V roce 2011 jsem v rámci projektu La Ngonpo vedla fotografické workshopy na téma přírodních elementů. Se studenty jsme měli lekce o základní technice focení. Byli nadšení. Jejich první fotky vypadaly tak, že vyfotili všechno, co se dalo. Stovky fotek. Snažili jsme jim dát volnou ruku a možnost technologii prozkoumat. Pro mnohé z nich to nebylo první setkání s fotoaparátem. Začali jsme vysvětlovat, jak pracovat se zoomem, kompozicí a tématem. Práce se studenty šla snadno, byli učenliví. Naše témata je zaujala, kreslili jsme, hráli jsme interaktivní hry a divadlo. Náročnější situace nastávaly, když jsme spolupracovali s technikou. V té době ještě škola v Mulbekhu neměla solární panely (dnes mají elektřinu 24 hodin denně). Snažili jsme se, aby byly fotoaparáty připravené a baterie nabitě. Místní elektřina fungovala nepravidelně. Většinou se rozjela po setmění (to rodiny vařily večeři) a před úsvitem (to nejspíš rodiny připravovaly snídani). Takže jsme měli foťáky nachystané, aby se nabily, ale někdy to prostě neklaplo a elektřina se nezapnula, takže jsme měli v zásobě řadu dalších aktivit.

Internet. Velké téma, které se v mulbecké škole řeší neustále.

Brzy jsme pochopili, že elektřina je jedna z věcí, na kterou se prostě nedá spolehnout. A tak jsme s ní nepočítali, a pokud zrovna fungovala, rychle jsme se snažili ji využít. V roce 2011 tedy nebylo možné pro naši výuku během dopoledne použít počítačovou učebnu. Uvědomuju si, že v tom roce i v dalších to chtělo vždy schopného a trpělivého dobrovolníka, který celou učebnu připravil. Dalo to dost práce zapojit všechny pevné stolní počítače a zjistit, co kterému chybí a proč nefunguje. Řešením byly notebooky, které jsme mohli nabít ve chvílích, kdy byla elektřina k dispozici, a pak je použít. Stu-

Spring Dales Public School, Mulbekh, Indie, 2012

denti byli zvyklí pracovat v malých skupinách po 3–4 lidech, aby se naučili stahovat fotky do počítače a dále s nimi pracovat.

V roce 2011 ve vesnici nebylo možné snímky vyvolat. Ve škole byla pouze černobílá tiskárna a barevná také, ale když fungovala alespoň jedna, byl to zázrak. Náplně do tiskáren se kupovaly v Kargilu (30 km od Mulbekhu, 2 hodiny cesty, vlastně takový celodenní výlet). Fotky jsme tedy vytiskli až v Lehu, a kdo z dobrovolníků se vracel přes Mulbekh, fotky dovezl. V roce 2016 už ve vedlejší vesnici (30 minut chůze) mají tiskárnu a fotografický papír, takže si studenti mohou vytisknout také fotky.

Internet. Velké téma, které se v mulbecké škole řeší neustále. V roce 2011 byl spíš jako zázrak, který přicházel v naprosto náhodných intervalech a trval neočekávanou dobu. A většinou nikdy ne během výuky. U spouštění internetu na školním počítači jsme se pořádně zapotili. Jde elektřina? Zkusíme internet? Jede. Aha, takže rychle... Webové stránky se načítají neskutečně dlouho. Více lidí připojených k internetu dělá z čekání spíš seberozvojové cvičení o trpělivosti. V průběhu výuky bylo celkem nemožné ve velké skupině s internetem pracovat. Jak napsat zprávu domů? Ve chvíli,

kdy se rozsvítí kontrolka, že internet jede, se připojit, nechat si stáhnout e-mailovou poštu do notebooku a pak si v klidu předepsat odpovědi, bez ohledu na to, jestli internet funguje nebo ne, a někdy i po pár dnech, až internet znovu poběží, odpověď odeslat. A jak řeší tuto situaci management školy? To musí být velmi náročné. Takové byly poměry v roce 2011. Po celých pět let, co jsem do Mulbekhu jezdila, byla elektřina a internet setrvalým problémem. Elektřina se vyřešila solárními panely, ale co se internetu, vedeného údajně přes kabely z Kargilu, týče, není v moci vedení školy, aby ho zprovoznili tak, aby byl plynulý a spolehlivý.

Dnes je ve škole nová počítačová učebna díky neziskové organizaci Brontosauři v Himálajích, která školu podporuje společně s dalajlámou. Notebooky pracují rychle a díky solárním panelům je možné je používat, i když elektřina ve vesnici zrovna nefunguje. V učebně je také dataprojektor, takže se už studenti nemusí mačkat u jedné obrazovky.

I přesto, že jsem ne vždy mohla pochopit souvislosti, časem jsem se naučila, že vše má nějaký důvod.

Díky dlouhodobé spolupráci Brontosaurů a ředitele Norboua byly také postaveny dvě nové budovy – hostel a učebny pro studenty. Když jsme v roce 2011 přijeli, třídy byly velmi skromně zařízené. Tabule, na které se psalo křídou, zaprášily celou místnost, takže se v ní nedalo dýchat. Děti v některých učebnách seděly na zaprášených kobercích. Ty se čistily tak, že se pocákaly vodou a zametly smetákem z něčeho podobného rákosí. Učebny byly také dost malé, děti v lavicích seděly občas po třech v lavici pro dva. Některé třídy neměly svou učebnu, a proto jejich výuka probíhala ve společné velké místnosti Assambly hall. Pokud se však v této společné místnosti sešly dvě třídy, žáci špatně slyšeli vyučujícího a o nějakém soustředění nemohla být řeč. V nových místnostech mají studenti více prostoru a světla. Okna jsou větší, podlahy dřevěné, ve školce pokryté měkkým kobercem. Tabule jsou magnetické. V učebnách je příjemné a solární systém budov umožňuje, aby zde studenti mohli být i v zimě.

V mulbecké škole došlo k další významné změně za těch 5 let, co ji znám. Vyučující se velmi posunuli. Od začátku jsem měla možnost spolupracovat s Chambou Gillsem, učitelem výpočetní techniky a matematiky. Chamba byl na začátku naší spolupráce velmi tichý a uzavřený. Měla jsem pocit, že mu spolupráce se mnou jako ženou nedělá radost, ale spíš mu způsobuje stres. Na začátku, když řada věcí nefungovala, jsme z toho oba byli dost nešťastní. Chamba musel pokaždé s novými dobrovolníky

workshop o Indii a Nepálu, 1. ZŠ Sedlčany, 2014

pravděpodobně narážet na řadu problémů. Mohla to být ze začátku jazyková bariéra, způsobená snad ostychem a menší slovní zásobou. Věřím, že v mnoha případech, když přijíždí noví dobrovolníci, mají tendenci měnit, zlepšovat věci a přizpůsobovat je k jejich obrazu. I já jsem tyto tendence měla a brzy jsem narazila. A skrze Chambu jsme řešili řadu technických i organizačních problémů. I přesto, že jsem ne vždy mohla pochopit souvislosti, časem jsem se naučila, že vše má nějaký důvod. Často mě však provázely pocity bezmoci. Přála jsem si, aby všechno klapalo hladce. Ale Ladakh mě učil přizpůsobovat se. Aha, dnes není výuka, jsou prázdniny. Aha, dnes nejde internet. Dnes jde internet. Dnes přišlo do výuky o polovinu dětí méně, protože jsou žně. Dnes budeme tři hodiny čekat, než začne vesnická slavnost. Chamba se postupně, rok po roku, učil mnohem více komunikovat, srozumitelněji, a já jsem se na něj mohla více spolehnout. Už naše mítinky nezůstávaly pouze u výčtu toho, co opět nefunguje, ale dařilo se nám nalézat řešení a dotahovat věci do konce. Chambova angličtina se zlepšila (stejně jako moje), už jsme věděli, co od sebe čekat, a byli jsme otevřenější, díky tomu se nám lépe spolupracovalo. Chamba se během té doby stal zástupcem ředitele. Přibylo mu

Velmi si také vážím práce ředitele školy Norbua.

Jistě bylo těžké prosadit jeho vizionářskou představu nové školy ve vesnici.

Lidé mu nevěřili a smáli se mu, když jim říkal, že si přeje postavit kampus a solární elektrárnu, proměnit systém výuky a zapojit do školy celou komunitu. Daří se mu to, krok po kroku.

povinností a zodpovědnosti. Nabyl mnoha manažerských zkušeností a najednou jsem měla pocit, že se od něj mohu učit důslednosti a klidu. Věřím, že také cesta do České republiky, díky projektu La Ngonpo, mu velmi rozšířila obzory.

Pokaždé, když jsme s Chambou řešili projekt La Ngonpo, byl nadšený. I přes všechny ty technické překážky a složitosti, přes všechny jeho povinnosti bylo vidět, že je do projektu zapálený a že si užívá výuku stejně jako studenti. Pochopila jsem, že se dá jen velmi těžko zprostředkovat, že internet prostě nefunguje, ale nikdy jsem neměla pocit, že by to bylo zaviněno jeho nezájmem.

Velmi si také vážím práce ředitele školy Norbua. Jistě bylo těžké prosadit jeho vizionářskou představu nové školy ve vesnici. Lidé mu nevěřili a smáli se mu, když jim říkal, že si přeje postavit kampus a solární elektrárnu, proměnit systém výuky a zapojit do školy celou komunitu. Daří se mu to, krok po kroku.

Další velký pokrok jsem zaznamenala u žáků. Zním je už pět let a z malých školáků už jsou mladí studenti. Od roku 2011 vyrostli a změnili se. Je vidět velký posun. V jejich angličtině, ale také otevřenosti a samostatnosti. Velmi mě překvapilo a dojalo, když v roce 2016 přišli jako dobrovolníci pomoci bývalí studenti, kteří zrovna přijeli domů na prázdniny. Pamatuji si, jak jsme s řadou z nich před pěti lety tvořili fotografický projekt o živlech pro La Ngonpo. Teď to byli dospělí lidé, sebevědomí, s vlastním názorem a pohledem na svět. Někteří studují technologie, jiní medicínu. Byla jsem opravdu dojatá a pyšná, když jsme zavedli rozhovor na různá témata o životě, jako je manželství, věrnost či rodina.

Všechny ty technické problémy se nakonec zdají být malichernostmi, protože to, jakým způsobem si s tím ve škole dokážou poradit, je velká lekce o trpělivosti, pokoře a vděčnosti.

Alice Koudelková
koordinátorka dobrovolníků
v organizaci Brontosauři v Himálajích

Alice Koudelková

Od roku 2011 pravidelně jezdí na léto do Spring Dales Public School v Mulbekhu, nejprve jako dobrovolnice a později jako koordinátorka dobrovolníků v organizaci Brontosauři v Himálajích. Projektu La Ngonpo se věnovala jako lektorka fotografických workshopů. O svých cestách pak vedla přednášky na základních a středních školách. Vystudovala teorii a historii divadla. Dramatickou výchovu pak v Indii vyučovala v rámci dobrovolnictví i projektu Freemoover. Do Himálajů se vrací nejen za dobrovolnictvím, ale také za překrásnou přírodou a jógu.

Více o organizaci Brontosauři v Himálajích, která dlouhodobě podporuje rozvoj školy Spring Dales Public School v Mulbekhu, se dozvíte na webu www.brontosaurivhimalajich.cz.

Ladakh

SLOVO NA ZÁVĚR

SLOVO NA ZÁVĚR

Projekt La Ngonpo běží již od roku 2010. Kromě možnosti využívat metodický manuál La Ngonpo zahrnuje projekt množství dalších aktivit (školení a semináře pro pedagogické pracovníky, veřejné debaty apod.). Metodický manuál La Ngonpo je však základním kamenem projektu a my věříme, že do budoucna ho budou učitelé a učitelky i nadále využívat ve svých hodinách. Ať už jako partneři českých i zahraničních škol, za pomoci databáze výstupů na vnitřní části webového portálu nebo jako zdroj nápadů, zpracovaných aktivit i metod, po kterých mohou sáhnout, kdykoli to bude potřeba.

Těšíme se na další setkávání v pomyslném modrém průmysku a doufáme, že tak jako některým jiným učitelům a učitelkám, kteří projektem prošli, třeba i vám otevře La Ngonpo cestu k dalším projektům globálního rozvojového vzdělávání a k přemýšlení o tom, jak můžeme aktivně přispět k vytváření světa, kde si je každý člověk vědom odpovědnosti za své jednání a jeho dopadů na ostatní.

aktivita Moře plastů, Spring Dales Public School, Mulbekh, Indie, 2014

školení k webu La Ngonpo pro učitele, partnerská organizace Sano Paila, Nepál, 2014

Informační zdroje a užitečné odkazy

Hrubeš M., Protivínský J., Čáp F., [Postoje a potřeby učitelů ve vztahu ke globálnímu rozvojovému vzdělávání](#). Centrum občanského vzdělávání, Brno 2014.

Hrubeš, M., Vávrová, T., [Stereotypy ve výuce témat globálního rozvojového vzdělávání](#). Centrum občanského vzdělávání, Praha 2015.

Kolektiv autorů, [Skládanka témat, co hýbou světem](#). Člověk v tísni, o. p. s., Praha 2015.

Malířová, E., Frühbauerová, P., Hrubanová, K., Džestr, [Lidé v pohybu – metodika pro práci s kontroverzními tématy uprchlictví a migrace](#). NaZemi a Junák – český skaut, Praha 2016.

Milěřová, J., [Globální rozvojové vzdělávání: Proč je nezbytné pro českou společnost a udržitelný rozvoj](#). FoRS, Praha 2015.

[Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání 2011–2015 \(aktualizovaná pro období 2016–2017\)](#), Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Praha 2016.

Pavličková, M., [Metodika k filmu Out of Dreams](#), Multikulturní centrum Praha, z. s., Praha 2012.

Pavličková, M., Holcová, M., Hrubanová, K., [La Ngonpo – místo setkávání](#). NaZemi a Multikulturní centrum Praha, z. s., Praha 2012.

Webové stránky:

www.globalnirozvojovevzdelavani.cz – web věnovaný globálnímu rozvojovému vzdělávání ze všech stran

<http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=4005> – metodický portál MŠMT, pohled se věnuje metodické podpoře průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

www.la.ngonpo.org – webový portál projektu La Ngonpo (pro vstupní heslo do vnitřní části webu pro zapojené školy nás prosím kontaktujte na global.edu@mkc.cz)

www.nazemi.cz – web partnerské organizace, která hájí důstojné pracovní podmínky ve světě, zaměřuje se na podporu fair trade a propagaci globálního rozvojového vzdělávání

www.brontosaurivhimalajich.cz – web partnerské organizace podporující školu Spring Dales Public School v Mulbekhu

www.kritickemysleni.cz - web věnovaný programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení, naleznete zde informace o programu, nabídku vzdělávacích kurzů i další zajímavosti

O NÁS

Multikulturní centrum Praha, z. s., (MKC Praha) realizuje projekty a aktivity v oblasti interkulturního a globálního rozvojového vzdělávání a migrace. MKC Praha přispívá k prohlubování porozumění a posilování respektu a tolerance mezi lidmi různého kulturního zázemí; usiluje o dodržování lidských práv a utváření rovných příležitostí pro všechny. MKC Praha pořádá odborné mezinárodní semináře a konference, vzdělávací kurzy pro učitele, státní správu, média či knihovníky, diskuze, interkulturní programy pro studenty i širokou veřejnost.

www.la-ngonpo.org

www.mkc.cz

www.migraceonline.cz

Vydalo Multikulturní centrum Praha, z. s., 2016
www.mkc.cz

